خبر

معرفی داوران مسابقه آثار صحنه‌ای «تئاتر فجر»

هیات داوران بخش مسابقه آثار صحنه‌ای چهل‌وسومین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر معرفی شدند. آزیتا حاجیان، شهرام گیل‌آبادی، مهرداد رایانی‌مخصوص، رضا مهدی‌زاده و هدایت عامل‌هاشمی، اعضای هیات داوران مسابقه آثار صحنه‌ای این دوره از جشنواره هستند.در بخش مسابقه آثار صحنه‌ای جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر، ۳۷ نمایش شامل ۱۵ نمایش بخش مرور تئاتر ایران، ۱۴ نمایش بخش منتخب برگزیدگان جشنواره‌های استانی و هشت نمایش از آثار بخش ویژه با یکدیگر رقابت می‌کنند. مجموعه تئاترشهر (تالار اصلی، تالار سایه، تالار چهارسو و تالار قشقایی)، تماشاخانه ایرانشهر (تالار ناظرزاده کرمانی و تالار سمندریان)، مرکز تئاتر مولوی (تالار اصلی)، تالار وحدت، تالار حافظ و تماشاخانه سنگلج میزبان آثار نمایشی در بخش صحنه‌ای چهل‌وسومین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر در ایام برگزاری این رویداد خواهند بود.در همین حال دیروز سیدعباس صالحی، وزیر ارشاد و نادره رضایی، معاون امور هنری به جشنواره تئاتر فجر پیام ارسال کردند.در پیام وزیر فرهنگ آمده است: جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر می‌تواند هم‌افزایی‌های عمیقی در تقویت وفاق ملی، باور قلبی به خویشتن و ترویج نشاط، مدارا و مفاهمه جهانی به ارمغان آورد.

سینمای زیرزمینی، زمینه‌ای بر

دلایل استقبال جشنواره‌های خارجی از تولیدات غیررسمی سینم

ریشه‌ها و تاریخچه سینمای زیرزمینی

بهزاد زهرایی: چهارمین جلسه از نشست‌های تخصصی مدرسه نقد را آغاز می‌کنیم. موضوع امروز ما سینمای زیرزمینی است. درباره این نوع سینما بحث‌های زیادی شده، به‌ویژه این‌که گاهی برای دولت‌ها چالش برانگیز یا هزینه‌زا است و این مساله اهمیت زیادی دارد.

ابتدا می‌خواهیم به ریشه‌های سینمای زیرزمینی بپردازیم؛ این‌که چرا و چگونه این نوع سینما به‌وجود می‌آید. در کشور ما، این موضوع بارها موردبحث قرارگرفته. در گذشته، سیستم فیلم‌سازی به‌گونه‌ای بود که افراد برای ساخت فیلم‌های سینمایی نیاز به مجوز داشتند اما باید به مرحله‌ای قبل از آن برگردیم، یعنی جایی که اجازه ساخت فیلم صادر می‌شود.

در گذشته، سینما دیجیتال نبود و همه فیلم‌سازان، چه تازه‌کار و چه حرفه‌ای، به ابزارهای آنالوگ نیاز داشتند که معمولا از مراکزی مانند فارابی اجاره می‌شد. این موضوع باعث می‌شد شروع کار سخت باشد اما با ظهور سینمای دیجیتال، شرایط تغییر کرد.

دوربین‌های دیجیتال و نرم‌افزارهای تدوین، جایگزین تجهیزات قدیمی مانند موویولا و میزهای بزرگ تدوین شدند. حالا با لپ‌تاپ و استودیوهای خانگی نیمه‌حرفه‌ای هم می‌شود فیلم ساخت و این‌گونه سینمای زیرزمینی نوینی شکل گرفت.

خسروجردی: نسل جدید دیگر آن نزدیکی به نسل قدیم را ندارد و به‌نوعی می‌توان گفت که به دنبال انتقام‌گرفتن و حتی تابوشکنی هستند و دنبال آزادی‌های بیشتری که در اختیارشان نیست.

نسل جوان سینمای امروز از ژانرهای نابودشده انتقام گرفته است. ما با کمبود ژانرهای متنوع مواجهیم و تنها کمدی باقی‌مانده است. ژانر درام در پلتفرم‌ها در حال شکل‌گیری است اما فیلم‌های قوی یا وجود ندارند یا در میان سانس‌های معدودی که به این فیلم‌ها تعلق می‌گیرد، گم می‌شوند. این وضعیت نوعی دهن‌کجی به سینما و صنعتی است که تجاری شده و دیگر آن عشق و نور گذشته را ندارد. جوانان نیز با این شرایط دست و پنجه نرم می‌کنند.

روحانی: بحث سانسور را اگر از منظر تاریخی بررسی کنیم، پیش از انقلاب به‌شکلی بود و پس از انقلاب، طبق قانون اساسی، آزادی بیان عقاید و اطلاعات برای مردم فراهم شد. شخصیت‌هایی مانند شهید بهشتی و دیگر تاثیرگذاران در تدوین قانون اساسی، بر این موضوع تاکید داشتند اما ازآنجایی‌که وزارت ارشاد پس از سال ۱۴۰۱ و با وجود تنش‌هایی که به‌وجود آمد، رویکرد متفاوتی در پیش گرفت، تفاوت‌هایی آشکار شد. در سال‌های گذشته، گاهی عوامل خارجی به‌عنوان توجیهی برای این تنش‌ها مطرح می‌شد اما در سال ۱۴۰۱ دیگر هیچ عامل خارجی وجود نداشت و همه چیز به داخل کشور مربوط می‌شد.

برخی فیلم‌سازان از این ضعف و مشکل سیستم استفاده کردند و از همان زمان فعالیت خود را افزایش دادند. برای آنها این شرایط یک عامل تشویقی بود تا بگویند: «ما ضعفی در سیستم پیدا کرده‌ایم و می‌توانیم خودمان را نشان دهیم.» از سوی دیگر، فیلم‌نامه‌هایی نوشتند که می‌دانستند از وزارت ارشاد مجوز نخواهند گرفت و درواقع می‌گفتند: «ما کارمان را انجام می‌دهیم اما وزارت ارشاد با ما همکاری نمی‌کند.» هدف آنها چه بود؟ استفاده از این فرصت برای جلب‌توجه کشورهای دیگر و معرفی خود در عرصه‌های بین‌المللی.

نگار زهرایی: به‌نظر من، دانشجویان سینما امروز به تایید دیگران اهمیت نمی‌دهند و فقط می‌خواهند فیلم خود را بسازند و حرفشان را بزنند. حتی اگر مجوز ساخت فیلم بلند به آنها داده نشود، باز هم فیلمشان را می‌سازند. این محدودیت‌ها به شکل‌گیری سینمای زیرزمینی کمک کرده است. با امکانات دیجیتالی و کم‌هزینه، ساخت فیلم آسان‌تر شده و برگشت سرمایه برای‌شان اولویت اول نیست.

اولین فیلم‌ساز زیرزمینی درواقع جعفر پناهی بود که چند فیلم با مجوز ساخت اما فیلم «دایره» را بدون مجوز و به‌صورت زیرزمینی تولید کرد. بهمن قبادی نیز فیلم «کسی از گربه‌های ایرانی خبر نداره» را ساخت که به زندگی جوان‌ها و موسیقی زیرزمینی و دنیایی که در آن زندگی می‌کنند، می‌پردازد. هر دوی این فیلم‌ها به دلیل موضوعات حساسیت‌برانگیزشان در جشنواره‌های خارجی مورد توجه قرار گرفتند. همچنین فیلم «طلای سرخ» به کارگردانی پناهی با فیلم‌نامه‌ای از کیارستمی، از دیگر نمونه‌های اولیه سینمای زیرزمینی آنالوگ محسوب می‌شوند.

مشکلات و محدودیت‌های فیلم‌سازی در ایران

بهزاد زهرایی: جوانان، چه تحصیلات سینمایی داشته باشند و چه نه، دوست دارند وارد دنیای هنر سینما شوند و فیلم بسازند. وقتی کسی می‌خواهد موسیقی بسازد، نقاشی کند یا مجسمه‌سازی کند، بدون نیاز به مجوز، کارش را انجام می‌دهد. مثلا کسی نمی‌پرسد چرا گیتار می‌زنی یا پیانو می‌نوازی؟ اما در سینما، این‌طور نیست.

با وجود این‌که سینما هنری بزرگ و تاثیرگذار است، این موضوع برای یک جوانی که می‌خواهد وارد این عرصه شود، اهمیت چندانی ندارد. براساس قانون اساسی، هر فرد ایرانی آزاد است به حرفه مورد علاقه‌اش بپردازد. جوانی که می‌خواهد فیلم بسازد، ممکن است تحصیلات سینمایی داشته باشد یا نه اما سیستم دولتی از او می‌پرسد: «کی گفته تو می‌توانی فیلم بسازی؟ صلاحیتت را از کجا آورده‌ای؟» و اینجا اولین مشکل آغاز می‌شود.

هیچ‌کس به یک نوازنده نمی‌گوید چرا گیتار می‌زنی یا پیانو می‌نوازی. اگر کسی بخواهد در کافه‌ای پیانو بزند یا در خیابان گیتار بنوازد، کسی مانع او نمی‌شود اما در سینما، این محدودیت‌ها وجود دارد و این همان نقطه آغاز مشکل است.

برخی از فیلم‌سازان که آثارشان به هر دلیلی در ایران اکران نمی‌شود چشم امیدشان به جشنواره‌های خارجی است

نگار زهرایی: دانشجویان هم‌نسل من دیگر دنبال تایید کسی نیستند و می‌گویند: «ما می‌خواهیم این را بسازیم، حالا خوب یا بد، این دغدغه ماست.» اگر این افراد به‌صورت قانونی حمایت شوند، از قانون روی‌گردان نخواهند بود اما وقتی با سؤالاتی مانند «داستانت کجاست؟» یا «ما تایید می‌کنیم یا نه؟» مواجه می‌شوند، ترجیح می‌دهند به سینمای زیرزمینی و کارهای بدون مجوز روی بیاورند و بسیاری از آنها با انتشار آثارشان در شبکه‌هایی مانند یوتیوب یا آپارات و... بخشی از سرمایه‌شان را بازمی‌گردانند.

خسروجردی: جوانان احساس می‌کنند سینما حرف دلشان را نمی‌زند و خودشان از طریق سینمای زیرزمینی به بیان احساساتشان می‌پردازند. در گذشته، برای فیلم‌سازی به تجهیزات گران‌قیمت نیاز بود اما امروز با یک گوشی موبایل می‌توان فیلم‌هایی با کیفیت بالا ساخت و حتی تدوین کرد. این تغییرات به جوانان کمک کرده تا برای رسیدن به آرزوهای هنری‌شان تلاش کنند.

روحانی: برخی از فیلم‌سازان که آثارشان به هر دلیلی در ایران اکران نمی‌شود چشم امیدشان به جشنواره‌های خارجی است. اگر قانونی بود که براساس آن فیلم‌های آنها در کشورهای دیگر نمایش داده نمی‌شد و دیده نمی‌شد، احتمالا هیچ‌کس در داخل کشور به آنها توجهی نمی‌کرد. همانند اسکار که می‌گوید هر فیلمی به مدت حداقل یک هفته باید در چند شهر آمریکا که مشخص‌شده است اکران داشته باشد؛ این موضوع در حال حاضر پررنگ‌تر شده است که مسئولان می‌توانند با بستن پیمان‌نامه‌های بین‌المللی این معضل را حل کنند.

تغییرات سیستم فیلم‌سازی در ایران

بهزاد زهرایی: بیایید کمی به تاریخچه سینما در ایران نگاهی بیندازیم. بحث در مورد فیلم اولی‌هاست. در گذشته، اگر کسی می‌خواست اولین فیلمش را بسازد، مثلا فیلم ۳۵ میلی‌متری، باید از ۱۰۰ امتیاز، حداقل ۵۰ امتیاز کسب می‌کرد. جالب اینجا بود که در این امتیازبندی، تحصیلات سینمایی فرد امتیاز بالایی نداشت و مجموعه آیتم‌هایی مؤثر بودند. حتی کسی با مدرک عمران هم می‌توانست فیلم‌ساز شود، درحالی‌که در سایر رشته‌ها، مانند مهندسی عمران برای راه‌اندازی یک دفتر فنی، این آزادی وجود نداشت. این یک ایراد بزرگ در سیستم بود، زیرا عدم توجه به تحصیلات سینمایی می‌تواند مشکلات زیادی ایجاد کند.

در دوره‌ای دیگر، شرط ساخت فیلم این شد که فرد باید یک فیلم‌نامه، سرمایه‌گذار و یک نمونه فیلم کوتاه ارائه دهد. این دوره بسیار باز بود و حتی برخی افراد مشهور اینستاگرام هم وارد عرصه فیلم‌سازی شدند، هرچند نتایج چندان خاصی نداشت اما امروز، سیستم دوباره تغییر کرده و اختیارات به سازمان فارابی واگذارشده است. متقاضیان باید نمونه کارها یا فیلمنامه‌های خود را به‌صورت دیجیتال ارسال کنند و تصمیم‌گیری درباره صدور اجازه فیلم‌سازی به فیلم اولی‌ها به این سازمان سپرده شده است. نظر شما در این‌باره چیست؟

بعضی جوانان احساس می‌کنند سینما حرف دلشان را نمی‌زند و خودشان از طریق سینمای زیرزمینی به بیان احساساتشان می‌پردازند

روحانی: در واقع فیلم‌سازان ما نمی‌دانند چگونه از آثار خود درآمدزایی کنند. مؤسسات خصوصی برای حمایت از فیلم‌سازان به‌صورت مردمی شکل گرفتند اما خیلی زود از بین رفتند. سیستم قانونی و مدیریتی ما باید به‌گونه‌ای باشد که بتواند این افراد را جذب کند، یعنی جاذبه‌اش بیشتر از دافعه‌اش باشد. اما آنچه ما می‌بینیم، این است که دافعه بیشتر است.

نگار زهرایی: سینما و جامعه دو عنصر جدانشدنی هستند که بر هم تاثیر می‌گذارند، به‌ویژه در فیلم‌های زیرزمینی که رویدادهای جامعه به تشدید آنها کمک می‌کنند. مثلا اتفاقات سال ۱۴۰۱ باعث شد برخی جوانان فیلم‌ساز به ساخت فیلم‌های اعتراضی روی بیاورند. جشنواره‌های خارجی نیز به این فیلم‌ها بها داده و حتی به برخی فیلم‌سازان بودجه برای تولید و یا اقامت دادند. برخی تنها برای دریافت ویزا این کار را انجام می‌دهند، زیرا در حالت عادی امکان آن را ندارند.

خسروجردی: بخشی از جوانان سینمای زیرزمینی را ابزاری برای اعتراض به شرایط موجود می‌دانند. در سال‌های اخیر، شاهد شکل‌گیری هنر اعتراضی در ایران بوده‌ایم، سبکی که پیش‌ازاین به این شدت وجود نداشت. برخی از این آثار تنها برای جلب‌توجه یا ایجاد حساسیت ساخته می‌شوند. متاسفانه برخی افراد از این راه برای مهاجرت یا پناهندگی استفاده می‌کنند. حتی در برخی موارد، پیشنهادهایی مانند بازی در تئاترهای زیرزمینی با صحنه‌های غیرمتعارف برای تضمین آینده مطرح می‌شود. این موضوع دیگر از حد حرف گذشته و به واقعیتی تلخ تبدیل شده است.

نقش مدیران و مسئولان در سینما

بهزاد زهرایی: من شخصا با این سیستم گزینشی ناعادلانه و تک‌بعدی مخالفم. برخی می‌گویند سینما، صنعت هنرگرانی است و تهیه‌کننده ممکن است ضرر کند اما من معتقدم سینما باید آزاد باشد. تهیه‌کننده‌های حرفه‌ای خودشان می‌توانند تشخیص دهند که آیا یک جوان توانایی ساخت فیلم خوب و بازگشت سرمایه را دارد یا نه. اگر تهیه‌کننده‌ای حرفه‌ای نباشد، ابتدا تهیه‌کننده اتوماتیک فیلتر می‌شود؛ ضرر می‌کند و از گردونه خارج می‌شود.

البته این آزادی به معنای نادیده‌گرفتن قوانین و چارچوب‌های اخلاقی، شرعی و عرفی کشور نیست. هیچ‌کس نمی‌خواهد فیلم‌هایی با محتوای نامناسب بسازد. جوانان و فیلم‌سازان ما این مرزها را می‌دانند، مگر در مواردی که به سینمای زیرزمینی ساختارشکن مربوط می‌شود.

متاسفانه سیستم فعلی با دیدگاهی مشکل‌زا به فیلم‌سازی نگاه می‌کند و به بهانه‌های غیرمنطقی مانع ورود جوانان به عرصه هنر می‌شود. این کار

در چهارمین نشست هنرجویان و مدرسان مدرسه نقد که با حضور بهزاد زهرایی (مدرس و منتقد سینما)، نگار زهرایی (دانشجوی کارگردانی سینما)، امیرمحمد خسروجردی تولیدکننده محتوای چندرسانه‌ای و مهدیه روحانی، خبرنگار و فعال رسانه‌ای برگزار شد، به بررسی سینمای زیرزمینی پرداخته شد. سینمای زیرزمینی به‌عنوان پدیده‌ای هنری و اجتماعی، همواره درواکنش به محدودیت‌ها و چالش‌های سیستم‌های رسمی شکل‌گرفته است. در ایران، این نوع سینما با توجه به تحولات تاریخی و تغییرات تکنولوژیک، مسیر پرپیچ‌وخمی را طی کرده است. پس از انقلاب، قانون اساسی آزادی بیان و فعالیت هنری را برای همه به رسمیت شناخت اما در عمل، سیستم‌های مجوزدهی و نظارتی، گاه مانعی برای تحقق این آزادی‌ها بوده‌اند. با ظهور فناوری‌های دیجیتال، ساخت فیلم‌های زیرزمینی آسان‌تر شده و جوانان فیلم‌ساز، بدون نیاز به مجوزهای رسمی، به بیان دغدغه‌ها و اعتراضات خود پرداخته‌اند. این روند، به‌ویژه پس از سال ۱۴۰۱ و با افزایش تنش‌های داخلی شدت یافته است. در این میان، برخی فیلم‌سازان از این شرایط برای جلب‌توجه جشنواره‌های خارجی و معرفی خود در عرصه‌های بین‌المللی استفاده کرده‌اند. هدف این است که با نگاهی عمیق‌تر، راهکارهایی برای تعامل سازنده بین جوانان فیلم‌ساز و نهادهای مسئول ارائه شود.

قاب

چگینی؛ سرمایه مانای جامعه ایران

مراسم هفتمین دوره «نشان دکتر عزت‌ا... نگهبان» و دومین دوره «جایزه کتاب دکتر نگهبان» شامگاه دوشنبه با اهدای این نشان به استاد ناصر نوروززاده‌چگینی از استادان پیشکسوت باستان‌شناسی برگزار شد. در این مراسم رضا صالحی‌امیری، وزیر میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی گفت: استاد چگینی دغدغه این را دارد که نسل جدید را تربیت کند، از این‌رو ما از شخص تجلیل نمی‌کنیم بلکه از شخصیت تجلیل می‌کنیم. در این مراسم جایزه کتاب دکتر نگهبان به کتاب «خانان کوچرو، شهریاران یکجانشین تعلق گرفت.

ادبیات

جایزه جلال، سنگ محک ادبیات کشور است

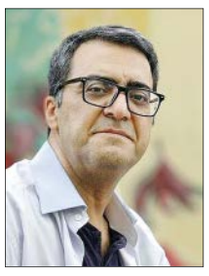

مجید قیصری، از نامزدهای نهایی هفدهمین دوره جایزه ادبی جلال آل‌احمد به ایبنا گفت: با این‌که همه ادبیات را نمی‌توان در تعداد مشخصی از آثار بررسی کرد ولی همین که در هر دوره از این جایزه تعدادی اثر شاخص معرفی می‌شوند، می‌تواند راهگشا برای سیر مطالعاتی و رصد جامعه براساس ادبیات کشورمان باشد. وی افزود: جایزه جلال آل‌احمد از معدود جشنواره‌هایی است که توانسته با پشت سر گذاشتن ۱۷ دوره برای خود سابقه‌ای کسب کند که همین قابل تقدیر است. در این جایزه چندین رمان و داستان کوتاه به‌عنوان اثر برگزیده و قابل تقدیر معرفی می‌شوند و همین می‌تواند سنگ محکی باشد برای ارزیابی ادبیات کشورمان و نیز راهگشا برای کسانی که قصد دارند سیر مطالعاتی داشته باشند یا به رصد جامعه خود براساس ادبیات کشورمان بپردازند. قیصری گفت: انگیزه من از نگارش این اثر توجه به مساله خشکسالی و اهمیت دادن به آب بوده است. رویکرد کتاب تنها به مساله آب خلاصه نشده بلکه موضوع اصلی مراسمی است که اهالی روستا برای برطرف کردن مشکل خود به‌کار می‌برند.

نوا

۲۲۶ اثر و گروه در بخش رقابتی موسیقی فجر

۲۲۶ اثر و گروه موسیقی در بخش رقابتی چهلمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر حضور یافتند که با داوری توسط هیات داوران، برگزیدگان در اختتامیه جشنواره معرفی خواهند شد. در بخش رقابتی در شاخه‌های آلبوم‌های شنیداری، پژوهش (کتاب‌های موسیقی)، پایان‌نامه و رساله، آهنگسازی (ویژه وفاق ملی)، جایزه موسیقی و ترانه، جایزه موسیقی و رسانه، جایزه تک‌آهنگ و موسیقی فیلم، درمجموع ۱۸۹ اثر به دبیرخانه جشنواره ارسال شده است. در بخش آلبوم‌های شنیداری ۳۳ اثر، در بخش پژوهش (کتاب‌های موسیقی) ۱۴ اثر، در بخش پایان‌نامه و رساله ۱۰ اثر، در بخش آهنگسازی ۳۹ اثر، در بخش جایزه موسیقی و ترانه ۱۰ اثر، در بخش جایزه موسیقی و رسانه ۳۹ اثر، در بخش تک‌آهنگ ۴۲ اثر و در بخش موسیقی فیلم دو اثر به جشنواره راه یافته‌اند. چهلمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر به دبیری رضا مهدوی، ریاست احمد صدری و مدیریت اجرایی محمدعلی مرآتی، از ۲۳ تا ۲۹ بهمن در تهران و استان‌های کشور برگزار می‌شود.